

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

Febribus intermittentibus,

Q V A M,

PRÆSIDE DEO OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. THEODORI RYCKII, J. U. D.

in Illustri Academiâ Lugduno-Batavâ Professoris
Historiarum & Eloquentiæ,

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici Consensu, & Alma
Facultatis MEDICÆ decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privi-
legiis ritè ac legitime consequendis,

Publico examini subijcit

NICOLAUS VANDER MARCK, Lugd.-Bat.

Ad diem 9 Junii, loco horisque solitis.

LYGDVNI BATAVORVM,

Apud ABRAHAMUM ELZEVIER,

Academiæ Typographi MDCLXXII.

14

1185.9.16
178

K.

Amplissimo, Consularissimo, Gravissimoque

V I R O

D. D. JOHANNI VANDER MARCK,
S. S. M. C. Medicinæ Doctore Expertissimo,
ac olim Practico Felicissimo, Inclytæ hujus
Urbis Consulari Spectatissimo, nunc maxi-
mè Thesaurario ordinario, Patruo, ac Tutori
meo dilectissimo, omnique ad extremum
vitæ halitum observantia colendo, vene-
rando.

N E C N O N

Clarissimo, Expertissimo, Acutissimoque

V I R O

D. D. LUCÆ SCHACHT,
S. S. M. C. Philosophiæ ac Medicinæ Docto-
ri, hujusque in illustri Lugdunensium Aca-
demia Professore ordinario, Collegii Chirur-
gici Præsidi, Practico sagaci, ac felici, Studio-
rum meorum Medicorum fundatori unico
Promotori venerando, atque ob innumera
in me beneficia humanissimè collata omni
semper honore, & amore prosequendo, ævi-
ternumque suspiciendo.

In perpetuum debitæ gratitudinis, ac obser-
vantæ ~~maximæ~~ theses hæc inaugurales

Animis offert

NICOLAUS VANDER MARCK.

PROOEMIUM.

Quod mortalium unquam omnia mala, omnia incommoda, omnes miseriae, ac arumnae tanquam peccatorum panes, quibus humanum genus abominatum est, aut ore effari, calamine depingere potuit? O diram ac deplorandam mortalium sortem! Vita certe non est vita, sed calamitas. Quot enim modis, quibus infartum tam miranda humani corporis fabrica, tam artificiosa machina, Divinum illud summi Numinis opificium saepe saepius non labefactatur, ac tandem absoluto vita cursu destruitur? cum pluma ad instar, vinculo soluto, quae ventis rapitur, & sumi more, qui in auras evanescit, in fatidum cadaver, vermiumque escam corrumpitur, ac sub forma pulveris quaquaversum dissipetur. Quot morborum millia, quot symptomatum, tanquam totidem ferarum, in humanum corpus saevientium iugades, dolorumque phalanges, in totalem Microcosmi ruinam conspirantes non profert astra dies? Raro sine ulla morbo, doloreve primus vita dies transigitur: imo saepe vix nati primam, qua fruimur, lucem cum morte maesti commutamus: Lucis usura diutius si frui detur, Nullam est reperire vacuum dolore vitam:

Οὐτὼ γὰρ μερόπων Φέρει βίος, ἄλλον ἀπ' ἄλλου
Μάχῃσιν ἔχων.

Sic enim fert hominum vita, alium ab alio
Laborem habens.

Vti verè cecinit Nonnus Parapolyta Dionysiac. lib. 3. Inter tot tantorum malorum genera, tantam morborum seriem non ultimum agmen claudunt febres intermittentes, nulli aetati, nulli sexui, regioni aut loco parcentes. Nemo sanè non mirari potest, si modo mirum ac stupendum illarum invadendi, recedendique contempletur modum. Quis non suo, non alieno doctus experimento facile credat? homi-

nem sic alternis quietis, & anxietatū periculis solles mutandum; illum, qui, cum heri morbo cruciatus, dejectus, & tantum non extinctus esset, hodie denuo saluus & incolumis incedere cernatur, cras deūo non absimili moda laboraturum fore, ac perendie sibi esse restituendum. Hujus tanti mysterii causas, quæ hactenus incognita in Democriti quasi puteo latitarunt, primus omnium Ingeniosè investigavit, ac patefecit Franciscus P. M. de le Boë Sylvius, Medicus expertissimus, suamque super illis opinionem, ringentibus licet adversariis, invictis argumentis, ab experientia ac ratione petitis confirmavit ac stabilivit. Hæ febres intermittentes inpraesentiarum mihi (utpote cui lucubrationibus Academicis colophonem superaddituro, pro more solito quoque incumbit, aliquod meorum in studiis progressuum specimen publicè edere) inauguralis lemmatis materiam suppeditabant: quas, si non pro materia dignitate, saltem pro viribus, ac ingenii modulo per compendium expedire est animus; In magnis enim voluisse sat est. Ne quis ergo elegantiorē stylum, aut materiam latè deductam à me expectet, nec tam ad verba, quam ad res ipsas attendat; nullamque ferat judicium, priusquam omnia aequo animo, omnibus præjudiciis vacuo assentius perpenderit: & si quid quod minus arrideat, alicubi invenerit, id mihi candidè ostendat, errorem demonstraret, melioremque in veritatem, cujus semper sum avidus ac amans, viam aperiat; quod si fecerit, me illi facillè subjiciam. Iam manus ad opus, cui Divinum Numen faveat, ac benedicat. Vale, & si lubet, fave.

DISPU-

Febribus intermittentibus.

S. I.

uicunque animum ad scribendum applicant, ut ea, quæ scribuntur, clarius ac distinctius percipiantur, memoriæque tenacius inhæreant; Certam sibi methodum proponunt, quæ instar fili Ariadnæ in sequentibus utantur. Ne igitur & ego omnis methodi expertus vagarer, placuit quoque mihi certam quandam rerum tractandarum seriem assumere, secundum quam, ut nautæ secundum pyxidem nauticam, cursum dirigam. Omissis ergo superfluis ambagibus; recta ad rem properans sequentes in materia hac inaugurali pertractanda terminos tenere constitui. Nimirum 1. pauca quædam de febris nomine in medium proferre. 2. Febris definitiones nonnullas examinare. 3. Febris intermittens essentiam, & quasdam ejus differentias proponere. 4. Veras ejus causas investigare. 5. Symptomata quædam enumerare singulaque à suis causis derivare. 6. Prognosin annectere, & denique. 7. Ostensis indicationibus methodicam ac rationalem curationem adjicere.

§. II. Nonnulli rerum Etymologicarum scrutatores curiosi vocabulum *febris*, quod *Græcis* est *πυρενς*, à fervore, aut fervendo derivant, quasi in omni febre major esset sanguinis fervor, ac calor: hincque suam formant definitionem, sed turpiter falluntur, uti pluribus ostendetur in seqq. Alii à ferocitate suam habere originem volunt quod adeo ferox sit, ut indifferenter in omnes sæviat mortales, nullamque totius corporis humani partem intactam relinquat: Verum hæc, ne magis circa verba, quam res ipsas more-

mur, missa faciant, tanquam insillia, nilque ad doctrinam medicum conferant, recta porrecturi ad definitionum quarundam exāmen, utpote majoris momenti ac difficultatis, curiosioremque proinde indaginem merentium.

§. III. Sunt variae ac diversae variorum auctorum *febris definitiones*. Veteres eorumque sectatores nonnulli fideles recentiores, (qui praedictis suis excæcati more pecudum sequuntur, in eadem sententia egrediuntur, quæ itur, non quæ eundem est atque ita multa falsa pro veris assumentes) febrem definiunt, *calorem præternaturalem in corde primum accensum, hinc per totum corpus una cum sanguine diffusum, functiones lædentem*. Quis enim non videt vel parum in arte medica versatus hanc definitionem claudicare, utpote quæ febrem calorem statuit, tanquam calor esset de essentia febris, quod falsissimum est. Fateor, equidem in *febrim intermittentibus*, frigore iam sublato, aut in aliis sine frigore ægrum verantibus, majorem ab ægro sentiri calorem; verum ille calor non est ipsa febris, sed solummodo ejus effectus, sive accidens, uti hoc ingenue annotavit Helmontius; imo ipse Galeus lib. 1. cap. 1. de *febris*, disertis negat verbis, calorem anni febrim adesse, & §. seq. calorem non consistere essentiam febris affirmat, & alibi, *accidens*, alibi effectum vocat. Calorem præterea à febre posse abesse, atque ideo non esse de essentia ejus manifestè claret ex febribus algidis, in quibus ægrotantes non tantum non calent, sed minus calent, quam oportet: ut nunc taceam de *febrim intermittentium paroxysmis*, qui plerumque cum intenso frigore hominem invadunt. Neminem, ut opinor, tanta unquam cepit dementia, ut negare ausus fuerit, hominem durante frigore in *febrim intermittentium exacerbationibus febricitate*: *Febrim* itaque non consistere in aucto præter naturam calore, ex allatis luculenter apparet.

§. IV. Barbesius rectius quidem judicasse videtur, scopum tamen non attingit, dum febrem nihil aliud esse, quam auctam sanguinis circulationem disputat. Licet enim in omni febre pulsus sit præter naturam, hoc est, à causa interna ortus (nam pulsus à causa externa solummodo inductus frequentior, nullas functiones lædens, uti à paulo majore corporis motu, aut calore vel solis, vel socii &c. accidere potest, non indicat febrem), frequentior, tanquam unicum febri signum pathognomicum, non tamen inde sequitur aucta sanguinis circulatio, quandoquidem pulsus frequentior, nihil aliud indicat, quam frequentiore cor-

cordis, et uti dicitur, Si jam ad frequentionem sui contri-
nem ab humoribus pituitosis, crassius, ac proinde minus agilibus;
sed simul acerbis, cum sanguine parili modo disposito, ac per con-
sequens etiam ad motum minus apto ad ipsum delatis irritari, atque
excitari queat, quod perspicuum est ex *febris intermitte[n]tibus*, in
quibus humores plerumque, si non semper, tali ferme modo dispo-
siti sunt, sequitur ergo *pulsus frequentior* non esse signum auctioris
sanguinis circulationis, atque idcirco definitionem *Barbetti*anam
non procedere. Præterquam quod *pulsus parvus*, simul licet *frequen-
tior* in febribus *algidis* aut *intermittentium paroxysmorum* initiis hanc
opinionem abunde confirmat.

§. V. Nec admodum mihi arridet definitio *Willisiana* quæ *febris*,
describitur motu inordinato sanguinis, ejusque nimia effervescentia cum
calore & siti? Et ratio in promptu est: nam uti calor, sic etiam *effe-
vescentia nimia* non omni feбри adest; præterquam quod nec *sitis* sem-
per conjuncta sit, quod aliquando in nosocomio observasse memini.

§. VI. Me quod attinet, malo *febrim* definire, quod sit *vitiosa
sanguinis in corde effervescentia*, cor ad frequentiorē suā centrationem;
ac motum præ naturam crebriorem irritans, adeo ut *pulsus p. m. fre-
quentior* pro unico *febris signo pathognomico* haberi debeat.

§. VII. Explicatis utcumque atque examinatis *febris* in gene-
re definitionibus quibusdam, jam proximum est, ut videamus quæ-
nam *febris* dicatur *intermittens*, & quotuplex sit.

§. VIII. *Febris nuxepu[?]p[?]*, sive *intermittens* est quidem vi-
tiosa quoque sanguinis effervescentia, non tamen continuè affligens,
ac ægrum divexans, verum per exacerbationes rediens, quæ-
que cum per aliquot horas duravit, integrè abit, ac planè in-
termittit, ægrumque à se vacuum relinquit, post brevius lon-
giusve intervallum modo certum, modo incertum ægrum denuo
invadens.

§. IX. Dividitur *febris intermittens in quotidianam*, quæ quar-
to, *tertianam*, quæ tertio, *quartanam*, quæ quarto, *quintanam* (sed
quæ rarior observatur) quæ quinto & sic porro, repetitis die; at-
que hæc differentia desinitur ab intervallo diverso, quod inter
duos paroxysmos intercedit: hæc febres nunc simplices alias mul-
tiplices, duplices sc. tripliceseve observantur, quandoque eti-
am ex diversis compositæ; quæ omnes si certam periodum servant,
stata, vel *periodica* dicuntur; ad distinctionem aliarum febrium,
quæ

quæ interduciuntur, ac vagæ transcurrunt, quæ nullam periodum præse-
nent, præ plerumque sunt febres febribus, & aliis.

§. 10. Præterquam quod febri intermittens quandoque suam
denominationem nanciscatur ab urgentiori conjuncto symptoma-
te, uti à *cardialgia cardiaca*, à *syncope synopali*, ab *asthmate asthma-
tica*, & sic porro dicitur, datur adhuc alia non contemnenda dif-
ferentia, nec sine ratione à *Clariss. Sylviæ* annotata, qua febris in-
termittens distinguitur in *algidam* frigore tantum molestant, in *ar-
dentem*, in qua breve ac leve duntaxat, vel nullum ferme obser-
vatur frigus, & in *febrim*, quæ ex frigore præcedaneo, ac suc-
cedaneo calore fere æqualibus consistit: atque hæ præcipue sunt
differentiæ, quas si quis pluribus explicatas velit adeat laudatum
Sylvium lib. præx. med. 1. cap. 27. & 30.

§. XI. Visis differentiis jam recta transeo ad causarum confi-
derationem, sine quarum cognitione rationalis curatio institui
nequit, ergo & in hoc casu verissimus est ille versiculus.

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

§. XII. Magna de vera ac legitima febrium intermittentium, qua
intermittentium causa inter auctores lis est; licet jam sæpius lau-
datus *Sylvius* eam manifestissime detexerit. Alii enim eam in san-
guine ponunt, sed quis vel communi sensu præditus non animad-
vertit, ecs toto celo deviare, si modo attendat, quod tam brevi
temporis spatio omnis atque universus, qui in toto corpore con-
tinetur, sanguis cor transeat. Deberet enim materia morbifica
uno die aliquoties cum sanguine cor subire, atque per conse-
quens varios excitare insultus febriles, qui, cum materia illa
momento citius denuo corde expellatur, brevissimi forent, nisi
causam in universo sanguine statuere velint: verum tum non in-
termittens, sed continua erit febris: nisi cum *Willisio* fingere veli-
mus in universo quidem sanguine contineri, sed quæ uno paro-
xysmo omnis diffusa, & de novo ex succo nutritio ob debita in-
dissolutus (ut ipse loquitur) ac coctionis defectum (uti prius) in ma-
teriam fermentativam converso generata, tanto temporis spatio in-
digeat, antequam in actum deduci queat. Dicant vero mihi ejus
sectatores, cujus naturæ sit illa ficta materia, quæ tam miranda
in corpore nostro excitet effecta (præterquam quod, si semel
omnis discussa ex succo nutritio, uti volunt, regenerari deberet,
nullus paroxysmus nullo assumpto alimento observaretur, cum
tamen

tamen contrarium obtineat) referant præterea, & erunt mihi Magni Apollines, à qua causa tam diu supprimatur, & tandem ad vim suam extendendam disponatur. Obijcient forsan, idem in aliis fermentis observari, quod alia citius, alia tardius fermententur: verum illi obiter notent, corpora, quæ semel fermentationem inchoarunt, ad finem usque sine intermissione fermentari, & nunquam, ubi semel cessarunt, novam inire pugnam, nisi aliquid novi iis contrarium addatur.

§. XIII. A sanguinis stagnatione non oriri *febres intermittentes*, lippis & tonsoribus notum est: statim enim excitaretur inflammatio, eamque excipiens febris quidem, sed *continua*, non vero *intermittens*. Atque sic satis, ut puto, refutata illorum opinione, qui causam in sanguine ponunt, jam porro respiciendum, an non *lymphæ* suam debeant originem *febres intermittentes*.

§. XIV. *Lymphæ* illarum causam non esse adscribendam abundè probant symptomata ipsas concomitantia, & in abdomine circa præcordia observabilia, præterquam quod glandulæ *conglobatæ*, in quibus *Lymphæ* à sanguine separatur, raro & vix unquam (nisi in gravedine, & febribus *catarrhalibus*) licet valde urgentibus his febribus, tumidæ, aut induratæ reperiantur, quod tamen necessario fieri deberet, si *lymphæ* in motu suo impedita, ac denuo per intervalla expedita *februm intermittentium causa* existeret.

§. XV. *Fernelius*, qui omnium proximè ad veritatem accedit, scopum tamen non ferit, *materia februm intermittentium morbifica fomitem* (variis reprobata rationibus veterum opinione, *humorem in solo corporis habitu extra venas putrescentem febris intermittentis causam proximam, & continentem* arguente) in præcordiis ponit, easque modo à *bile*, ut *tertianam*, modo à *pituita*, ut *quotidianam*, modo à *melancholia* (an per *melancholiam* non intellexerit *succum pancreaticum*, vix dubito) ut *quartanam* deducit, lib. 4. cap. 9. & seqq. Scio confluunt in intestinum duodenum tres humores bilis, sc. *saliva*, & *succus pancreaticus*, verum à *bile*, aut *saliva*, sive *pituita intestinali*, partim ex *saliva*, partim aliunde genita *febres intermittentes*, quæ *intermittentes* deducendas sanæ mentis censebit nemo; uti nec posse ab iis produci fusè ac clare ostendit D. Sylvius nunquam satis laudandus, quem ea de re videre potestis.

B

§. XVI. Plu-

§. XVI. Plurima ex causa inflammationis ac phlogosae in abdomine delinere arguitur. In inflammatione tamen ob intestinalibus solus faciat pancreatum superari; adeo ut necesse habeamus febres intermittentes ab eo deducere: quod tamen antequam agamus, non obs re fore arbitramur, si in antecessum quorundam de pancreate, nec non de succo pancreatico dicamus, ut his cognitis, tanto facilius nobis causae innotescant.

§. XVII. *Pancreatis*, id est, *pancreas*; ac si viscus planè carnosum foret, quæ tamen denominatio huic visceri minimè conveniens est: sed *verba valent usque*; totum enim glandulosum est, ex innumeris constans glandulis conglomeratis, quæ singulæ tantæ sunt firmitudinis; ut ab accurato *Anatomico* se ab invicem separari sinant, simul tamen sumptæ ob laxiorem earum connexionem mollescentium corpus constituunt. Tenui à *peritoneo* membrana investitur: præterquam quod singulæ glandulæ propria insuper gaudent membranula. Sicum sub ventriculi fundo transversum obtinet: & maxima sui parte sinistrum hypochondrium occupat. Figura oblongum est; & quo magis à liene recedit ad duodenum, eo crassius ac latius evadit. Magnitudine faciliè reliquas in corpore glandulas conglomeratas exsuperat. Variis annectitur partibus: in parte dextra firmiter intestino duodeno adnascitur, & mediante membrana à *peritoneo* orta hepati adhæret: in sinistra sæpius ope membranae, quandoque propria substantia, uti *D. Marchetti* se annotasse dicit, lieni alligatur: in inferiore vero cum mesenterio unitur.

§. XVIII. Habet hoc viscus quadruplicia vasa, *arteria* à cæliaca, *venas* à ramis splenicis, *nervos* à sexto pari vago dicto oriundos: & denique *ductum membranosum proprium*, *viscigianum* vocatum, plerumque in hominibus simplicem, qui à glandulosa pancreatis substantia oriri videtur, quatenus à singulis glandulis exigua producuntur vascula, quæ in medium concurrentia *ductum* hunc *majorem* constituunt, qui quandoque simul cum ductu *biliario* intestinum duodenum intrat, quandoque seorsim quatuor circiter digitos transversos à pyloro in illud inseritur. Valis autem lymphaticis ex accuratissimorum naturæ indagatorum observatione destituitur.

§. XIX. In hoc viscere secernitur quidam liquor, ex variorum

rum auctorum experimentis subacidus, *sucus pancreaticus* nuncupatus, qui mediantibus glandulis à sanguine per arterias eo delato secretus, atque à spiritibus animalibus per nervos eo affluentibus (videtur enim pancreas plures nactus esse nervos, quam ad sensum aut motum requiruntur) temperatus per ductus minores laterales deferitur in majorem, hinc per eum in intestinum duodenum: ubi cum bile per porum biliarium communem eo delata concurrens, ac naturaliter dispositus blandatis cum ea init effervescentiam, ut hac ratione chyli à facibus alvinis secretioni inserviat. Usus ejus præterea est intestina oblinire, ne tam facile à bile aut aciore, aut majori copia affluente, aut ab alijs lardantur: facit etiam ad faciliorem alvi fecum exonerationem, quæ induratae difficulter excernerentur, nisi hac ratione oblinita, ac lubrica forent intestina; & forte suis halitibus, ac vaporibus ad superius ventriculi orificium delatis nonnihil contribuit ad famem producendam; perque vasa lactea cum chylo & lymphâ ad cor delatus modicam forsân sanguini conciliat consistentiam, & ad faciliorem ejus facit effervescentiam, quod saltem mihi admodum probabile videtur. At pauca hæc de pancreate, ejusque succo dicta sufficiant.

§. XX. Ductus autem pancreatici laterales obstrui posse, ne hac ratione *sucus* continuè, quod necesse est, ad cor deferatur, dubitabit nullus. *Sylvius* confirmante hoc *Regnero de Graaf*, testatur se aliquoties in hominum cadaveribus, qui ad mortem usque febribus intermittentibus divexati fuerant in pancreate aliquos reperisse ductus laterales obstructos, cum liquor per ductum majorem infusus in medio lateralium ductuum sisteretur.

§. XXI. *Succus pancreaticus* ita in suo motu impeditus stagnare necesse habet, propter quam sui stagnationem sensim majorem adeptus acrimoniam tandem sibi vi viam facit, & particulis acrioribus, atque acumihatis perpetuo in pituitam obstruentem impingendo obstructionem non quidem totalem solvit, verum solummodo perterebrat, adeo ut facili negotio effuso succo acriore, præsertim si vel tantillum novæ pituitæ accedat, via de novo ocludatur, novaque obstructio repetatur, ita ut necesse sit, succum priori similem, tam diu eodem in loco morari, donec, ut prior, acrior factus, per apertam similiter viam effusus novam exacerbationem excitet, idque toties reiteretur, usque

dum in totum, quorundaque cuius modo obstructio, febrisque tollatur, vel ipse suo cedat fato aeger.

§. XXII. *Pituita* talem esse naturam, ut semel perforata facillimè denuo coeat, ac coaguletur, evincunt omnia extra corpus nostrum *viscida*, nec non *medicamenta febres intermittentes eradiciantia*.

§. XXIII. Levi vero negotio *acidior* ac *acrior* evadit *succus pancreaticus*, quod natura sua subacidus est. Constat enim quotidiana experientia omnia acida sponte sua magis ac magis accescere, atque acrescere. Acescit autem & acrescit in suis vasibus stagnans dictus *succus*, quod spiritus volatilis ei secundum naturam conjunctus, eumque, ut antea dictum, temperans magis magisque avolat, & ab ipso recedit. *Spiritum volatilem humoribus acidis temperandis*, atque *edulcorandis aptum esse* neminem præterire potest.

§. XXIV. Referata utcumque obstructione, *succus pancreaticus acidior*, ac *acrior* propter stagnationem factus, porro per ductum majorem in intestinum duodenum delatus cum bile qualicumque, reliquisque ibidem contentis humoribus *effervescentiam depravatam*, solitoque majorem, ac acriorem excitat, pro bilis, cæterorumque humorum ipsi occurrentium, ut & suâ naturâ variâ variantem, hincque tanta in febribus intermittentibus symptomatum diversitas.

§. XXV. A dictis humoribus *effervescentiam naturali vehementiorem* in intestino duodeno excitari posse, nemo, qui vel prima Chymia elementa gustaverit ignorare potest. Bilem enim, & omnem omnino *salem lixiviosum ab acidis* effervesce noto notius est; uti hoc ex quorumvis acidorum cum oleosis, aut salibus lixiviosis effervescentia liquido apparet. Quis enim in rebus Chymicis adeo peregrinus est, ut ipsum fugiat, *spiritum vitrioli oleo theberebinthina*, vel *sali tartari assusum*, vehementius effervesce, atque ebullire. Constat autem *bilis sale plurimo lixivo*, & *mediocri oleo*, quid ni ergo *succus pancreaticus naturali acidior*, ac *acrior* factus cum bile in intestinum duodenum confluente similem ciere posset effervescentiam. Sed objiciet forte aliquis effervescentiam hanc non fore frigidam: unde ergo frigus in paroxysmi initio à illi responsum volo, *succum pancreaticum pituita adjectum*, bilem ad tempus coercere, ac oppressam tenere, quo minus vim suam exserere queat,

queat, usque dum à compedibus suis liberata vicissim dominium
acquirens calorem frigus subsequenter producat. Similis ferme
sine calore effervescencia excitatur, si corallii contritis, aut
oculis cæcri affundatur *spiritus acetii* ad eminentiam duorum cir-
citer digitorum; continuo enim motus exorietur intestinus,
stridorque percipietur, sed sine ullo caloris sensu, qui motus
nullo alio, quam effervescencia nomine melius insigniri potest.

§. XXVI. Ex *depravata hac succi pancreatici cum bile, ac pitui-
ta* in intestino duodeno *effervescencia halitus* iusto *acidiores* in prin-
cipio febrilis insultus elewantur, qui (si non simul portio qua-
dam ternorum dictorum humorum sub formâ liquoris per dicen-
das patentis vias ad cor serpat) per vasa lactea, hinc per du-
ctum thoracicum ad venam axillarem aut subclaviam, atque ita
cum sanguine, vel per quaecunque aliam viam, ad cor delati
sanguinis in corde *effervescenciam* depravant, ac perturbant, feбри-
lemque inducunt paroxysmum, corque sua acrimonia ad cre-
briorem sui contractionem irritantes pulsum excitant frequen-
torem.

§. XXVII. Res non minus ardua erit invenire causam *longio-
ri*, aut *brevisiori intervalli*, quod inter duas febrilis insultus accel-
siones intercedit. Quis non mirabitur, nisi mens ipsi admodum
obmibulata sit, harum febrium tam certam, ac statam, imo
quandoque adeo præcisam *periodum*, ne vel accuratissimo horo-
logio cedat.

§. XXVIII. Hujus *intervalli* diversitas non proximè petenda
est ab *externa aliqua causa*, aut rerum non naturalium abusu, sive
errore: verum à *causa interna*, à *pituita* scilicet obstructionem pa-
rientis *minore*, *majorve visciditate*, aut *copia*, & à *succo pancreatico*
ad obstruendam *pituitam* perforandam *efficacior*, aut minus *effi-
caci*, id est, *acidior*, & *acrior*, vel *minus acido & acri*. Verum
hæc quo clarius elucescant, paulo specialius agam. Si enim *pi-
tuita* obstruens sit *minus tenax*, ac *viscida*, *minusque copiosa*, *succus*
vero *pancreaticus acidior*, *acriorque*, intervallum erit breve, *febris-*
que quotidiana orietur: si è contrario *pituita* sit admodum *tenax*
& *viscida*, simulque *copiosior*, *succus vero pancreaticus* minus *aci-
dus*, ac *acris* tempus, quod duobus interponitur paroxysmis,
longum erit, febrisque inducetur *quartana*, aut *quintana*, sed que
rarior est. Si vero ambo se medio habeant modo: vel si *pituita*

existat tenax, *factus* autem *pancreaticus* acrior, vel contra *serus* blandior, & *pituita* fluidior, nec admodum *topiosa* intervallum erit modicum, febrisque excitabitur *tertiana*.

§. XXIX. In transitu etiam obiter notandum, quod si plures in *ductibus* *lateralibus* reperiuntur *obstructiones*, quæ diversis temporibus à *succo pancreatico* stagnatione sui *acriore* facto referantur, non simplices excitabuntur febres, sed multiplices, duplices, triplicisque, & sic porro, prout eadem illæ *obstructiones* plures, vel pauciores sunt.

§. XXX. *Causa* vero febrium intermittentium *antecedentes* sunt *humores acidi, austeri*, ac præcipue *pituitosi* partim in sanguine, partim in primis viis redundantes: quæ *pituita*, à quacunque causa ad fluorum reducta, cumque sanguine ad *pancreas* delata, ex aliqua sui parte una cum *succo pancreatico* à sanguine sæcernitur, secreta ductuum *lateralium* *lateralibus* sensim adherens, tandem totalem *obstructionem* parit, succumque *pancreaticum* stagnare cogit.

§. XXXI. *Causas* quod attinet *procatarticas*, atque *externas*, ad eas referri possunt omnia, quæ dictos humores in corpore generare, atque accumulare, vel eosdem in corpore præexistentes in actum deducere, *pituitam* solvere, solutam denuo coagulare valent. Qualia sunt 1. *Aër* valde calidus, vel è contrario frigidus, humidus, tempestuosus, subterraneus, sæpius mutatus, &c. hinc est quod febres intermittentes tum æstate, tum autumno, quam vere, aut hyeme frequentius excitentur. *Æstate* enim *pituita aëris*, *æstu* magis soluta est, & quaquaversum per universum corpus diffusa, quæ à re aliqua non naturali, *aëre* puta inexpectato *frigidiore*, vel *potu*, præsertim *gelido* affatim hausto denuo coagulata *obstructionem* facit. Autumnali vero tempore ab errore aliquo in rebus non naturalibus solvitur notata *pituita*, quæ soluta ab *aëre* eo tempore admodum mutabilis, frequentiori *frigore* rursus condensatur *obstructionem* febrilem excitatura. 2. *Alimenta* crassa, viscosa, terrea, salita, fumo, ventoque indurata, acida, austera, acerba, nimia quantitate ingesta, imprimis *potu* calidus abundè ingurgitatus, corpore jam existente impuro, præsertim si subitanea corporis refrigeratio subsequatur: vel è contrario frigidus nimium, postquam corpus incaluerit. 3. *Somnus*, & *vigilia* immodica, aut intempestiva.

4. *Metas & quæ immoderata, imprimis excreta in corporibus impuris modum excedentia.* 5. Subitanea animi *parbæmata*, modo calida, modo frigida. 6. Denique suum etiam symbolum conferunt *excreta & resæna*, imprimis vero *excreciones suppressæ*, ut alvus adstricta, perspiratio impedita, menses suppressi, &c. Quæ omnia qua ratione ac modo, qua vi, atque efficacia causæ febrium intermittentium existant procatartice unicuique, qui vel minimos in arte *Medica* fecerit progressus perspicuum esse debet: Nam omnia fusè lateque exponere, atque deducere tam angustii unius disputationis termini non permittunt.

§. XXXII. Causarum serie perspecta atque evoluta recta progredimur ad præcipuorum, quorundam *symptomatum* enumerationem, eorumque à suis causis derivationem. Sunt autem illa symptomata varia ac diversa, quorum modo hæc, modo alia apparere consueverunt.

§. XXXIII. 1. Occurrit *frigus in regione lumbari* à succo pancreatico acidiores, à pituita adjuto bilem oppressam tenente deducendum. Si enim pituita paucior ac fluidior existat, quo facilius per eam ad intestinorum tunicam penetrare possit succus pancreaticus, majus erit *frigus*: si è contrario sit viscidior, aut copiosior, quo difficilior sit prædicto succo ad tunicam aditus, minus erit frigus, ac obtusius, magisque in medio ventris, aut in extremis duntaxat corporis, halitibus frigidis eo delatis, percipietur. Quandoque simul in interioribus capitis partibus urget frigus, quod fieri autumo, quando humori pituitoso in eo coacervato jungantur halitus acidi ac frigidi ex primis viis eo delati.

§. XXXIV. 2. Iisdem illis halitibus minus acribus suum ortum debent *oscitatio, pandiculatio, inquietudines*, ac *spontanea lassitudines arrium*. Halitus enim illi ex depravata succi pancreatici effervescencia cum bile in intestino duodeno elevati, partim deferuntur ad os, ejusque partes vicinas, ac pulmones, ibidemque levem faciunt titillationem, unde *oscitatio*; partim ad corporis habitum, ubi similiter partes sensiles tum leviter vellitant, tum distendendo gravant, hinc *pandiculatio, inquietudines, spontaneæque lassitudines*. Si vero acriores ac minus viscidi fuerint, alias *horror*, alias *rigor* inducetur. Nec non ab iisdem majorem acrimoniam habentibus, *dolores rodentes, lancinantes, ventrisque*

tristitia ad *terribiles* excitabuntur ; uti ob admixtam materiam *stultitiam dolores graves*, ac *contundentes* : quæ omnia jam jam futuri paroxysmi præludia sunt.

§. XXXV. *Pulsus* mox in febrilis insultus initio *frequentior* halitibus tum flatulentis, tum acribus attribui debet, qui ad cor tendentes illud ad crebriorem sui contractionem irritant. Verum aucto frigore quoque *minor* evadit ob auctam in halitibus assurgentibus aciditatem, qui sanguinem coagulando minus aptum reddunt ad rarefcendum: unde non mirum si simul *debilior* reddatur *pulsus*.

§. XXXVI. Allata hæcenus symptomata urgere solent, *durante frigore, succoque pancreatico dominium obtinente*: ubi vero, succo pancreatico acriore jam omni effuso, *bilis* per se, vel aliunde *actior* facta vicissim prævalere incipit, halitus tunc plures, ac magis *biliosi* assurgunt, qui ad ventriculum delati 1. *anxietatem circa præcordia* gignere solent,

§. XXXVII. 2. Ab iisdem halitibus magis *biliosis* ad ventriculum, hinc ad fauces, orisque partes elevatis *ssim* deduco, uti *lingua ariditatem* partim ab iisdem, partim ab halitibus è sanguine in pulmones delato, jam magis rarefacto, ac ardente, per asperam arteriam ad linguam assurgentibus, eandemque exsiccantibus.

§. XXXVIII. 3. Iisdem halitibus magis *biliosis* ad cor delatis, ipsaque bile, resumptis viribus, in corde quoque dominium recuperante (quod nisi fieret *febres* evaderent *algida*, totam suam tragediam absque calore exercentes; uti è contrario magis *ardentes*, si mox in accessionis febrilis principio *bilis* dominium acquireret) sanguis magis rarefcere, atque ebullire, cor vehementius æstare incipit, hinc *pulsus* redditur *major*, ac *robustior*, manente eadem frequentia ob ipsius bilis cor irritantem acrimoniam.

§. XXXIX. 4. Hinc sanguine magis rarefacto, ac ardente per universum corpus diffuso, *calor*, & *ardor* propter dominantem successively bilem ubique in corpore augetur.

§. XL. 5. Sæpe etiam ægros urget *capitis æstus*, ac *dolor*, *arteriarumque in regione temporum pulsatio molestior*, non aliunde, quam à nimia sanguinis ebullitione deducenda. Nulla enim pars habet plura vasa sanguinea arteriosa, quam caput, quæ si nota
bilia

bilis sint circa regionem temporum, nemini mirum videri debet, quod ibi pulsatio, quam alibi sentiat molestior: conferentibus quoque suum symbolum ad dolorem producendum halitibus & vaporibus sive è sanguine valdè rarefcente, atque ebulliente, sive aliunde ad caput elevatis.

§. XLI. Hæc autem symptomata tam diu perseverant, donec tandem, bilis à succo pancreatico stagnatione acriore facta similiter acrioris factæ æstu remittente, humores totius corporis ad pristinam paulatim disponantur tranquillitatem, parsque vitiosorum humorum sanguini, durante paroxysmo, penitus confusus sensim ab eo secernatur, & subsequente sudore, aut diuresi plerumque corpore expellatur.

§. XLII. Plura quandoque alia præter hæcenus enumerata leviora symptomata febribus intermittentibus copulari solent, à quorum maximè urgenti, (quod tunc *symptoma urgens* vocatur) febris subinde suum sortitur nomen, uti superius etiam annotatum est, quorum præcipua sunt sequentia, quorum singula jam quoque à suis causis deducemus.

§. XLIII. 1. *Cardialgiam* halitibus acerrimis ex succo pancreatico, bileque acrioribus depravatè effervescentibus, elevatis adscribendam autumo; qui ad superius ventriculi orificium assurgentes illud rodunt, ac vellicant.

§. XLIV. *Nausea*; & *vomitum*, quæ gradu solummodo differunt, suam habent originem ab iisdem illis halitibus magis biliosis (subinde ab ipsa bile volatiliore) sua acrimonia ventriculum vellicando, eum ad inversum sui motum peristalticum irritantibus: si enim illa irritatio levior fuerit, *nausea* tantum, si vero major, excitabitur *vomitum*, nisi deficient, quæ excernantur: nam & tum quoque omnis vomendi conatus irritus erit, & frustraneus.

§. XLV. 3. Humoribus autem pituitosis, austeris, aut biliosis, sursum ad ventriculum delatis, fermentum ejus corruptentibus, enervantibus, aut obruentibus attribuo *appetitus prostratum*.

§. XLVI. 4. *Famû* è contrario *austioris* causam petendam censeo à succo pancreatico propter sui stagnationem gratam ac paulo volatiliorem nato aciditatem; ad intestinum delato, halitus acidiores ad superius ventriculi orificium amandante, qui

ipsum leviter vellicando *famæ sensum* intendunt; hoc est, *appetitum* augent.

§. XLVII. 5. *Tormenta colica* suum debent ortum partim succo pancreatico tum acriori, tum austeriori vim suam, sive acrimoniam in interiorem intestinorum tunicam exerenti: partim flatibus (imprimis si bilis acrior cum pituita viscida concurrat) qui intestina nimium distendendo dolorem colicum excitant.

§. XLVIII. 6. Bili acriori quæ intestinorum tunicam vellicando ea ad frequentiore motum peristalticum stimulet, *diarrhæa* causam assigno.

§. XLIX. *Alvus* contra *adstrictior* partim à pituita glutinosa, partim à succo pancreatico austeriore, bile interim existente inertiore, ac minus acri deduci debet.

§. L. 8. *Respiratio difficilis*, sive *asthma* meo quidem arbitrato producitur à flatibus, qui ex pituitâ viscidâ maleficio vitiofæ succi pancreatici cum bile in intestino duodeno effervescentiæ solutâ geniti partim ad pulmones deferuntur; partim ad ventriculum, quem nimium distendendo impediunt, quò minus liberè diaphragma moveri queat, quod præcipuus respirationi inserviens musculus est.

§. LI. 9. Non tam flatulentis, quam quidem acribus halitibus ad pulmones transmissis *tussim* attribuo: sua etenim acrimonia pulmonum bronchia, aut eorum membranam vellicando eos ad illum inordinatum motum, quem *tussim* appellamus, cogunt atque irritant.

§. LII. 10. Sequitur jam *syncope* omnium periculosissima, ac proinde maximè formidanda, quam ortum suum habere puto, à succo pancreatico, sed magis volatili, quam acri sua stagnatione factò, bile enervata & pauca interim existente; qui per venas lacteas ad cor delatus sanguinem ita coagulat, ut ad tempus sensibiliter rarefcere nequeat, unde *pulsus* in *syncope* admodum *parvus*, *debilis*, & quandoque *contractus*, quod manu cordis regioni admota sentiri potest.

§. LIII. 11. *Suffocationis hypochondriaca* causam derivo ab halitibus ac flatibus viscidis admodum, atque austeris ex depravato succi pancreatici cum bile ac pituita effervescencia elevatis, qui ex intestino duodeno sursum ad ventriculum, hinc ad æsophagum

phagum, & fauces, nec non per vasa lactea ductumque thoracicum ad cor, & pulmones assurgentes, in œsophago suffocant, *nis sensum*, & in pulmonibus ac corde *veram* quandoque *suffocationem* producent.

§. LIV. 12. Tandem hic symptomatum agmen claudunt *ni-*
mia cum *delirio* conjunctæ *vigilia*, non aliunde, quam à nimio ac perturbato spirituum animalium motu deducendæ: Spiritus enim animales, qui tunc à sanguine ita turbato separantur, necessario vitiosi erunt, atque intranquilli (præterquam quod halitus etiam biliosi ad caput delati spiritus animales impurent, magisque perturbent) unde & mens spirituum animalium tranquillitate egens turbatur, & sæpe numeto *amens* fit æger.

§. LV. Omissis de industria brevitatibus ergo *signis diagnostici*, quibus singulæ febrium intermittentium species à se invicem discernuntur, quæ si quis desideret, adeat laudatum sapius D. *Sylvium*, qui ea fusius proposuit *prax. lib. 1. cap. 27.* nos recta pergitur ad *prognosin*; si modo intransitu dixerimus, nihil certi de febris specie in prima cujuscunque febris invasione, atque invasionis initio prædici, aut statui posse, an scilicet febris ephemera, an synocha, an intermittens, imò quod magis est, an quotidiana, an tertiana, an quartana futura sit; uti nonnulli Thraſones, falsi sæpius licet arguti, ad consequendam apud imperitos, ac vulgum judicii acris famam inaniter gloriantur, sed post paucos demum dies certa febris species determinatur.

§. LVI. Omnes, quotquot sunt, *febres intermittentes legitima* non usque adeo per se *periculosa* sunt, uti hoc testatur Hippocrates confirmante quotidiana experientia, *Sect. 4. aphor. 27. Febres* quocunque modo *intermiserint periculum abesse significant*, imprimis vero *tertiana simplices*, quæ ratione motus, non ratione periculi naturam acutarum quodammodo æmulantur (requiritur enim ad febrem acutam non tantum ut brevis sit, & subito moveatur, verum etiam periculum, vel uti Hippocrates eam alicubi definiit, ut *statim in initio extremos habeat labores*) nam aliquando sponte citra ullum adhibitum medicamen sexto, aut septimo solvuntur paroxysmo, annotante hoc eodem Sene, *Sect. 4. aphor. 59. Tertiana exquisita in septem circuitibus ad summum judicatur*: Sæpe saltem unius mixturæ ope cito integrè tolluntur: ita nonnullos in nosocomio ægros à *Clariss. viri Professore Lucæ Schakbæ*

præcipere: meo in ætærum venerandæ brevi restitutos vidi. Bonum est; Febri tertiana, signis concoctionis apparentibus, supervenire diarrhæam. Duplices tertiana, quæ nonnunquam continuarum ad instar observantur, cum unus paroxysmus in alterum incidit, adeo ut æger nunquam à febre immunis sit, non omnino periculo careant, plusque artis expostulant, ac Medici prudentiæ; quod vel solummodo hinc claret, quod nullum Medico ægros purgandi à febre vacuum tempus relictum est; in quibus proinde à potentioribus semper purgantibus abstinendum, nilque nisi leniter, riteque consideratis considerandis tentandum: alias multos in magnum vitæ periculum conjiciunt, qui aut nimis in agendo præcipientes, aut in iis, quæ adverti debent, advertendis negligentes, otiosi nimis, aut desides sunt. Spuria longius durare consuevere, non tantum aliquot septimanas, imo quandoque integros menses, sæpeque in alios commutantur morbos, febres sc. continuas, hydropem ascitem, similesque alios.

§. LVII. De quotidiana non est quod multa dicamus, quandoquidem parum à tertiana duplici differt (imo sunt, qui disputant an unquam detur quotidiana, & an non semper sit tertiana duplex; sed meo quidem judicio malè) distinguitur tamen ab illa, quod quotidiana vera ordinario eadem revertatur hora, & paroxysmi sibi invicem planè respondeant, contra atque in tertiana duplici: quod etiam protractior esse soleat, & si infortunio in hyemem inciderit, facilè in quartanam degeneret; quodque periculo non planè vacet (quæ si spuria fuerit, eo adhuc periculosior erit) sæpe enim in cachexiam, anasarcam, tumores adematofos, hydropem ascitem, similiaque alia graviora convertitur mala.

§. LVIII. Eventus quartana varius est: vera, regularis, ac legitima per se quidem omnis periculi expers est, unde vulgatum illud, & multo sermone tritum proverbium, de quartana non sonat campona; sed omnium pertinacissima esse solet, & non tantum menses, sed & aliquando integros durare annos; longior tamen esse consuevit autumnalis, longissima hyemalis, æstiva vero brevior teste divino Senæ, Sect. 2. aphor. 25. imo quartana in quibusdam casibus quandoque bona esse potest, nam qui ea laborant, non facilè convulsiones patiuntur, vel iis laborantes, si quartana accesserit, ab iis liberantur, juxta eundem divinum Senem Sect. 5. aphor. 70. Sæpe quoque in alios graviores transit morbos, ut in

in *hydropem*, *melancholiam*, *scorbutum*, qui plerumque quartana conjungitur, *phthisin*, sive *tabem notham*, *duritiem* & *scirrhum lienis*, similesque alios; quandoque in *febrim continuam*, quæ tunc plerumque lethalis observatur. *Quartana* vero *spuriis*, atque *irregularibus* nihil quicquam credendum, *insidiis* plerumque, & *intus*, utpote quæ vel peritissimos sæpe fallunt. Sunt quidem breviores, & citius faciliusque subinde curari solent, sed hoc non sine aliquo sit periculo, ut nos ante duos, tresve annos docuit experientia, cum *quartana irregularis lethalis* aliquot habuerimus exempla, nonnullis satis deploranda; ita ut ante allatum proverbium de *quartana* solummodo *vera* intelligi debeat. Omnium difficillimè quoque *curantur quartana*, ad quarum curationem plurimi cæcutire dicuntur, sicut ad *podagram*; unde *Medicorum* dici solent opprobrium.

§. LIX. Magnam tamen tum ratione majoris, minorisve *periculi*, tum ratione facilioris, aut difficilioris *curationis* in *febribus intermittentibus* faciunt diversitatem *ætas*, *sexus*, *temperamentum*, *vita conditio*, ac *status*, *regio*, sive *locus*, *anni tempus*, similesque aliæ externæ circumstantiæ; ad quas omnes prudentem, ac rationalem *Medicum*, ac methodicum *Prædicum* attendere oportet, si aliquid certi prædicere, dogmaticam instituere curationem, felicemque velit exercere *praxin*: Verbo *febres epidemia* reliquis semper *periculosiores* esse solent.

§. LX. Absoluta *prognosi*, antequam nos ad *curationem* accingamur, è re fore arbitramur, ut verbum tantum de *paroxysmorum anticipatione*, & *postpositione* addamus. *Postponere* enim dicitur *paroxysmus*, quando proximè præcedente serius accedit: *anticipare* vero, quando citius, quam præterita vice revertitur. Quod vero *paroxysmus postponat*, imputandum vel succo pancreatico stagnatione sui minus acido, ac acri factò, vel pituitæ obstructionem parientis majori copię aut visciditati: melius est, exacerbationem *postponentem* simul *leviorem* esse, utpote quæ indicare videtur minorem succi pancreatici aciditatem, aut acrimoniam qui propterea majori quoque temporis spatio indiget ad pituitam licet minus viscidam perterebrandam; quam *postponere*, & simul *majorem* esse, quod & succi pancreatici majorem significat acrimoniam, & pituitam tenaciorem aut copiosiore: Succus enim *pancreaticus licet acrior* plus tamen temporis requirit;

quam antea, ut sibi per pituitam obstruentem viam parer, quod non fieret, nisi pituita, succo existente acriore, esset viscidior, aut copiosior, quod semper malum: hinc ergo apparet, quam male censeant illi, qui paroxysmum *postponentem anticipanti* semper præferendum esse volunt. Quod è contrario *anteponat*, sive *anticipet*, illud adscribo vel succo pancreatico propter stagnationem sui citius tam acri facto, ut sibi queat per pituitam obstruentem facere viam ac transitum; & tunc plerumque, quæ sequitur exacerbatio, erit gravior, quod non usque adeo bonum: vel pituitæ minus viscidæ, vel pauciori, & si tunc paroxysmus sit simul levior, optimum erit, quod significet minorem succi pancreatici acrimoniam, minoremque pituitæ & copiam & visciditatem: hinc denuo patet, quam perversè judicent, qui paroxysmi anticipationem culpandam esse arbitrantur.

§. LXI. Res jam eo deducta, ut sola superfit *curatio*, quæ pro variis febrium intermittentium speciebus tantillum varians, in sequentibus fermè indicationibus consistit. 1. Ut *obstructiones reserentur*, ac *deobstruantur*, *pituitam* incidendo, attenuando, & resolvendo. 2. *Pituita*, reliquique humores suo tempore *corpore expellantur abundantes*. 3. Ut succi pancreatici *acrimonia acida temperetur*, ac *corrigitur*. 4. *Ejusdem cum bile in intestino duodeno visiosa effervescentia sedetur*, ac *compescatur*, aut *emendetur*. 5. Denique ut *legitima diata ratione habita*, *symptomata mitigentur*, aut *præveniuntur*.

§. LXII. Ad *obstructionem tollendam* conveniunt omnia medicamenta *pituitam* incidendi, attenuandi atque resolvendi vi prædita; qualia sunt *radices* acor: heleni angelic. 5. rad. aperient. bryon. contraj. galang. gentian. levistic. irid. Flor. imperat. cyclam. zedoar. sals. parill. &c. *ligna* guajac. junip. sassafr. *herba* absinth. betonic. capill. Vener centaur. min. card. ben. chamædr. chamæpit. cochlear. dyctamn. Cret. heder. terrestr. hyssop. majoran. meliss. menth. puleg. artemis. rorismar. rut. sabin. salv. scord. thym. &c. *flores* betonic. lavend. calend. croc. cheir. rorismar. *semina* 4 calid. maj. & min. anom. agn. cast. card. ben. cubeb. nigell. nap. levist. petrosel. raphan. sinap. &c. *bacca* juniper. laur. sambuc. *fructus* amygd. amar. caryoph. piper. *gummi* galb. opopan. ass. frigid. castor. chalybs. præpar. vitriol. Mart. aromar. & aromatic. quævis: sal. volatil. & fixa quæcunque,

ut

ut & acid. subtilior. ac volatil. & præ cæteris omnibus quæcun-
que præter incidendi atque attenuandi vim simul *sudorifica* audiunt:
qualia plurima apud auctores exstant, tum simplicia, tum com-
posita, & tam Chymica, quam Pharmaceutica: ex quibus om-
nibus variae ac innumeræ pro re nata, ægrorumque beneplacito,
ac commodo concinnari formulæ possunt: exempli loco sit se-
quens mixtura cochleatim per diem usurpanda, & duas tresve
ante adventum paroxysmi horas ad duo aut tria cochlearia, cor-
pore simul ad sudores movendos ritè composito.

℞ aq. petrosel. fœnic. ana ℥ij.

vita Matthiol. aut theriac. simpl. ℥vj.

Antim. diaphor. ℔ij. sal. succin. volat. ℔ß.

sp. sal. armoniac. gutt. xvj.

syr. menth. vel card. bened. ℥j.

Misce.

§. LXIII. Si vero ægri constitutio à natura, aut præter na-
turam sit *biliosior*, se melius habebit à sequenti mixtura ex inci-
dentibus, resolventibusque acidis parata.

℞ aq. fumar. cicchor. ana ℥ij.

prophylact. Amstel. ℥ß.

Antim. diaphor. ℥ß. tart. vitriol. ℔ij. ad ℥j.

sp. sal. vel nitri dulc. gutt. xx.

syr. fœnicul. aut simil. ℥j.

Misce.

§. LXIV. At quoties in eodem ægrotante simul humores *bi-
lios*, & *pituitosi* redundant, mixtura partim ex dictis acidis, par-
tim ex aromaticis ac salibus volatil. constans optima erit, ex gr.

℞ aq. card. bened. cicchor. ana ℥ij.

theriac. simpl. acet. stillat. ana ℥vj:

osul. cancr. pulverisat. ℥ß.

sp. sal. armon. nitr. dulc. ana gutt. xv.

syr. 5. rad. ℥j.

Misce.

§. LXV. Hisce similibusve sudoriferis brevi temporis spatio
sæpe, impr. si obstruens *pituita* non admodum fuerit glutinosa,
ac tenax, solvitur in totum obstructio, ipsaque *pituita* fluida red-
dita, motis sudoribus, loco inepto dimovetur, febrisque felici-
ter tollitur.

§. LXVI. Æ-

§. LXVI. Agrotanti facile vomenti ac nauseosissimo, si quisque debili, si in corpore biliosus humore pituitam non tantum vomere, sed & redundare, ac quaquaversum diffundi observetur, non sine fructu tribus quatuorve ante paroxysmum horis nonnunquam vomitorium propinatur: utpote cuius ope quandoque non sola bilis redundans, verum pituita quoque obstruens salata, locoque mota, facto impetu per inversum motum peristalticum ab intestinis ad ventriculum, hinc per œsophagum ac os corpore eliminatur. Quem in finem conducunt antimonialia, ut *sapa vomitoria*, *oxysaccharum vomitorium*, *vinum emeticum*, sive *aqua benedicta Roeland*: & similia ex *antimonii vitro* parata hic præ aliis omnibus convenientia.

§. LXVII. Pituita præparata & ad fluorem quodammodo reducta (humores enim pituitosi, antequam educere coneris, incidi, attenuari, & fluidi reddi debent, secundum præceptum Hippocratis, *sect. 1. aphor. 22. Concocta purgare oportet, non cruda*; & *sect. 2. aphor. 9. Corpora ubi quis purgare voluerit, facile fluentia reddere oportet*) educenda est per medicamenta *phlegmagoga*, uti *colocynth*, ejusque *trochisc*, *alhand*, *turbith*, *gummof*, *agaric*, *mechoac*, *rad*, *jalapp*, *hermodactyl*, *fol*, *senn*, *euphorbium*, *gumm*, *opopan*, *sagapen*, *Mercur*, *dulc*, *elect*, *phlegmag*, *D. Sylvii*, *diacarth*, *pilul*, *fatid*, *maj*, *cochias*, *extract*, *cathol*, &c. ex quibus variæ pro rei exigentia parari possunt formulæ.

§. LXVIII. Quoties simul redundat bilis, reliquis cholagoga admisceri poterunt, qualia sunt *rhabarb*, *aloë scammon*, & ex eo paratum *diagridium*, *cassia*, *manna*, *tamarind*, *succ*, *rosar*, *myrobal*, *citr*, *electuar*, *diaprunum solutiv*, *cholagog*, *D. Sylvii*, *hierapicr*, *Galenii*, *pilul aloephang*, *aureæ*, &c. Debent autem purgantia assumi diebus vacuis, vel alias quatuor, aut quinque ante futurum paroxysmum horis.

§. LXIX. *Succi pancreatici* auctam aciditatem, atque acrimoniam temperant ac emendant, quæcunque humores acidos infringendi ac concentrandi vim habent, ut *sal*, *lixiva tum fixa*, ex cineribus plantarum *scord*, *absinth*, *card*, *bened*, *sambuc*, *tum volatilia*, *corn*, *cerv*, *unicorn*, *ungul*, *alc*, *succin*, *armoniac*, *sang*, *human*, *urinz*, *viperar*, quod admodum potens est, vel quæcunque alterutro sale abundant, ut *margarit*, *ocul*, *cancr*, *corall*, *creta*, *lap*, *hæmatit*, *succinum*, *limatur*, *chalyb*, & simil, *aromata*, & *aromatica*

ac imprimis caryoph. nec non harius vim, anorumque volatil. tum simpl. tum variè aromatic. factus, non neglectis interim opiat. Quem in finem conuenit mixtura §. 62. proposita, addendo laudan. opiat. gr. iij. & ol. caryoph. gutt. iv.

§. LXX. *Succus pancreaticus si austerus fuerit*, corrigetur salibus volatil. oleo succin. ass. fatid. castor. ejusque tinctur: sed præ cæteris spiritu sal. armoniac. guttatum cum conuenienti vehiculo aliquoties usurpando: Huic scopo poterit quoque inseruire modo præced. §. laudatâ mixtura, ratione salium volatil. quæ eam ingrediuntur, impr. si aliquid tinct. castor. addatur.

§. LXXI. Quæ vero humores *acidos acresque*, ac præcipuè *austeros* cum euphoria ab alvo evacuent, nulla mihi hæcenus comperta sunt medicamenta, consistente idem *Magno P. M. Sylvio*. Hoc si quis tamen imprudenter, atque inconsultè tentaverit, nihil aliud præstiterit, quam quod in gentibus excitatis à purgantibus ventris torminibus, ac anxietatibus, magnas ægro creaverit molestias, multumque debilitaverit. Sedulo ergo cavendum, ne humores illos, antequam ad faciliorem sui evacuationem per dicta medicamenta præparati fuerint, corpore exturbare nitamur: Quos tamen ritè præparatos, & ad feri quodammodo naturam redactos commodè expurgabis per hydragoga, qualia sunt gumm. gotte, rad. jalappæ, mechoac, elater, ebuli, ac sambuci partes pleræque, crySTALL. lunæ &c.

§. LXXII. *Depravata succi pancreatici & bilis effervescentia* sedabitur, emendabitur saltem, ac corrigetur partim oleosis ac pinguibus, utriusque acrimoniam obtundentibus, jusculis carniū, emulsionibus; partim opiat. parca manu usurpandis, electuar. sc. opiat. laud. opiat. &c. opium enim sua oleositate. utrumque acre mirum in modum lenit, ac temperat.

§. LXXIII. *Diatam* quod attinet, quæ ex parte ab Hippocrate præscribitur, *Seß. 1. aphor. 16. Victus humidus* fibricitantibus omnibus, maxime vero pueris, & aliis tali victu vi consuevis; ea in recto rerum non naturalium regimine consistit. Cavendum enim ab omnibus supra enumeratis causis, iis que contrariæ substituendæ sunt: verbo debet esse *modica, moderatè calida, ac humida*, & præterea simul *incidens, attenuans, ac resolvens*, quæque vires durante curatione conservare apta nata est.

§. LXXIV. Praemissa febrium intermissionum, quae intermissionum curatione rationabili, multiplici experientia, munda; ac stabilita, jam potius variis supra allatis profligandis symptomatibus prospiciendum est, quod efficiet partim medicamentis jam dictis, partim etiam aliis adhuc proponendis.

§. LXXV. In specie frigoris, ceteraque ipsum concomitantia symptomata mitigabit mixtura §. 69. laudata; nullum enim medicamentum, quam oleum caryoph. aut similia olea aromatic. stillat. frigus magis temperat. Sumat ergo aeger, durante frigore, singulis circiter horarum quadrantibus cochl. i. hujus mixturae.

§. LXXVI. Calori vero eique copulatis symptomatibus confert mixtura §. 63. commendata; vel hoc humileve apozema, de quo saepius in die haustulum capiat aeger.

℞. Rad. acetos. cum sal. M. ij.

fol. fragar. violar. ana M. j.

coq. ex aq. hord. colatur. 3 xx. adde

syr. acetos. citr. 3 iij.

sp. sal. dulc. 3 ss.

M. f. apozema.

§. LXXVII. Sitis temperandae ac leniendae conducit idem apozema, vel julapium ex aq. hord. syr. limonior. aut granat. acid. spir. sal. dulc. & similit. paratum, vel tinctura rosar. cujus descriptionem videre potestis apud *Sylvium* prax. lib. i. cap. i. & 28. Horum ope non tantum sitis, sed & aestus praeter naturam in sanguine, universoque corpore productus compescetur.

§. LXXVIII. Hic obiter in transitu notandum, quod durante calore potum paulo copiosorem assumere licitum sit, quem urgente frigore cane pejus. & angue vitare debet aeger: utpote à quo saepe pituita soluta, inque vasa lactea recepta, ibique denuo à frigore febrili coagulata in iis variz oriri possunt obstructiones, quas facile hydrops sequitur ascites. Eo igitur tempore satius est, os aqua pura, vel vino mixta colluere, atque ea ratione situm fallere. Quin tunc etiam juvat lapis prunell. potui additus, & saepius parva admodum quantitate usurpatus.

§. LXXIX. Praeter haec & similia alia leviora tantum, curantque faciliora, sequuntur jam alia graviora symptomata, quae licet sublato morbo, ejusque causa, plerumque sponte quoque tolli

tolli soleant, tanquam eorum effecta, eorum tamen nonnulla adeo saepe vehementer affligunt, ut morbi curationem remorentur, medicique opem ad sui mitigationem exposculent, ne graviora ab ipsis mala inducantur: imo quandoque adeo vehementia sunt, ut medicus, sepositis ad tempus morbo & causa, necesse habeat, omnem suam operam, ac curam ad eorum mitigationem dirigere. Ergo ad præcipuum ac magis urgens symptoma Medicum maximè attendere oportet, ut urgentiori prius satisfacere queat: quæ qua ratione, quibusque remediis mitigari aut curari debeant, ne nimis multus sim, verbulo dicam.

§. LXXX. 1. *Cardialgiæ* halicibus acerrimis adscriptam curabis impræ opiatâ bilis succique pancreatici acrimoniâ temperantibus, quæ vel seorsim usurpari, vel pro reliquorum symptomatum diversitate modo his modo aliis addi poterunt medicamentis.

§. LXXXI. 2. *Nausea & vomitus*, si febri intermittenti coniungantur, tollentur per medicamenta bilem volatiliorem si- gentia, ejus acrimoniâ temperantia, depravatamque effervescentiam compefcentia, qualia sunt omnia austera, lenis- que adstringentia. terr. sigill. & argillac. omnes, terr. lemn. bolus armen. corall. creta, succus acac. hypocist. succ. limoniorum arant. granat. acid. acet. stillat. sp. sal. vitriol. alumin. sulphur: ac impræ. nitr. lapis prunell. (notum enim ex Chymia plurima volatilia: sola calcinatione per nitrum figi) opiatâ pleraque, diascord. utrumque theriac. laud. opiat. &c.

§. LXXXII. 3. *Appetitui prostrati* medebaris per medicamen- ta humores peccantes corrigentia supra proposita, redundantes- que evacuantia modo per alvum, modo per vomitum pro vi- tiosorum humorum diversitate, & potissimum acida blanda ac temperata acidi fermenti defectum recuperantia, ut sp. sal. nitr. dulc. & simil.

§. LXXXIII. 4. *Famîs* è contratio *anilæ* curam obtinebis per acidum potenter infringentia, ac compefcentia, ocul. cancr. margarit. corall. cretam & simil. superius recensita.

§. LXXXIV. 5. *Terminibus colicis* conducere medicamenta spirituosa & aromatica, sal. volatili. potiss. oleosa, olea stil- lat. aromat. opiatâ, laudanum opiat. cammuran. omnia, nec

non clysteres laxantes, ac carminantes, ex hoc, sic seq. mix-
tura cochlearum assumenda.

℞. Aq. mentib. fenn. ana ℥ij.

cochlear. carminat. ℥lv. ana ℥j.

Sp. sal. armoniac. ℥j.

laudan. opiat. gr. iij.

olei mac. stillat. grt. iv.

Syr. mentib. aut fenn. ℥j.

Misce.

§. LXXXV. 6. *Diarrhae* cura iisdem fermè, quibus vomitus medicamentis simul junctis commodè instituetur, si sapius partitis vicibus, parva dosi usurpentur: quæ varia licet forma præscribi possint, sicciorè tamen liquidiori semper hoc in casu præfero; quoniam humida in prius viis omnia nimis diluant, viasque lubrificant.

§. LXXXVI. 7. *Alvum* contra adstrictiorem curabunt medicamenta succum pancreaticum austeriorem corrigentia, sal. volatil. pituitam viscidiorè incidentia, aromatica, & si status adsint, eos carminantia, alvumque lubricum reddentia, enemata; aut suppositoria, vel apozemata laxantia, & sic porro.

§. LXXXVII. 8. *Respiratio* vero *difficilis*, sive *asthma* halitibus flatulentis adscripta, curabitur, illorum materiam, efficien-temque causam emendando, eorumque exortum impediendo, eisdem productos dissipando, cui scopo, vel scopis inserviet nuxtura §. 84. proposita.

§. LXXXVIII. 9. *Tussis* vero febrii halitibus acerbis assignatae conducent medicamenta eorum acrimoniam temperantia, ipsosque discutientia, opiata scilicet sal. volatil. & oleosis mixta, sæpius-que instanti paroxysmo parca manu usurpata.

§. LXXXIX. 10. Sequitur jam *Syncope* omnium maximè me-
tuenda, quæ prævenietur, ac præcavebitur medicamentis calidis
cardiacis, spirituosis, aromaticis, salibus volatil. oleis stillat. & si-
mil. vel hæc similibus mixtura.

℞. Aq. mentib. meliss. aut simil. ana ℥j.

vica Martioli ℥j. aut sim. cinamom. ℥j.

Ol. caryoph. gutt. vj.

Syr. mentib. aut cochlear. ℥j.

Mista, dosi subinde cochlear. j.

§. XC.

§. XC. 11. *Suffocationis hypochondriaca* curam consequeris per salia volatil. & oleosa, olea aromat. stillat. aromata, & aromatica ferè omnia, sp. sal. armoniac. assam fetid. castor. ejusque tinct. sp. vini rectific. extractum, ol. succin. mac. stillat. cort. a- rant, rorismar. tinct. aromat. cinnamon. croc. &c. vel hanc, simili- lemve aliam mixturam cochleatim sæpius assumendam.

℞. Aq. majoran. puleg. ana ℥jss. cochlear. ℥j.

Hysteric. vel vita Matib. vel

carminat. Sylv.

Tinct. castor. ana ℥iij.

Laud. opiat. gr. iij. ol. succin. gutt. xv.

Syr. artemis. aut matricar. ℥j.

Misce.

§. XCI. 12. Tandem & ultimo *vigilias nimias cum delirio sæpe conjunctas* curabis medicamentis bilis acrimoniam temperanti- bus, ac corrigentibus, qualia sunt acida temperatiora, aquea, suboleosa, nec non opiate, ex quibus mixturæ, emulsiones, ju- lapia & similes formulæ componi possunt, interneque assumi: externè verò capiti adnoveri possunt epithemata, sacculi, &c. sed nihil æquè in deliriis convenit, quam animalia viva per me- dium dissecta; aut eorum partes, aut viscera adhuc calentia ca- piti applicata. Atque ita brevi quoque symptomatum secundum singulorum causas curationem dogmaticam absolvimus.

§. XCII. Studio ac de industria *Venassectionem* omisi, tanquam in febris intermittentibus, qua intermittentibus inutilem. Sunt tamen nonnulli sanguinis humani effusores prodigi, qui indif- ferenter in quavis febre tam intermittente, quam continua ce- lebrari volunt *Venassectionem*. Id vero non aliunde provenit, quam quod omnis febris essentiam in *aucto* consistere putent *ca- lore*, quod falsum esse, antea satis demonstratum: atque ita suis præjudiciis dediti ex uno in alterum graviores delabuntur errorem, non sine magno sæpe ægrotantium detrimento? Quis enim mentis suæ compos non percipit? Si, uti manifestè ex antecedentibus apparet, primaria ac adæquata febrium intermit- tentium causa consistat in ductuum pancreatis lateralium obstru- ctione à pituitâ in ipsis coagulata succumque pancreaticum tam diu in motu suo impediante, donec sua propter stagnationem au- cta acrimonia sibi viam pariat, inductâ; quis, inquam, non per-

incipit? nihil quicquam febribus intermittentibus, quae intermittentibus posse condocere *venesectioem*. Artamen non nego, nonnunquam celebratam per venam sectam sanguinis missionem in iis convenire ac utilem, imo quandoque necessarium esse, non vero tanquam febribus intermittentibus, verum tanquam symptomatis illas comitantibus. Poterit itaque cum successu, magnoque aegrorum commodo in iis *venesectio* institui, si plethora adsit, vel paroxysmis magnus atque intensus copuletur ardor, æstusque, ut ita imminens à sanguinis vasa ita oppletia, ut ipsi in corde rarefacto amplius deficiat spatium, nimia vel copis, vel rarefcentia suffocationis periculum præveniatur, sanguineque hoc modo ventilato, ejus noxium incendium minuatur.

§. XCIII. Hic operi finem imponerem, nisi animum induxissem meum, specifica quædam febrifuga coronidis loco addere, quorum plurima à multis, præsertim in *quartana* summopere celebrantur, ac commendantur (horum licet nonnulla magis in tertiana, tanquam minus pertinaci, quam in alia profuere) Talia autem sunt, pulvis *Clariss. vini Professoris Craus*, qui ex *Mercurio, sale tartar.*, & *sale commun.* paratur: ejusdem ferme efficacie est, qui à *Biguino* describitur ex antimon, Talis etiam quodammodo est pulvis *Marsi Cornachini*, ex *scammonio*, sive *diagridio sulphurat.* *Antim. diaphor.* & *tartaro viriolat.* sive *cremore tartar.* constans. Ab aliis laudatur pulvis ex *nuce mosch.* & aequali *alumin.* pondere: alii aliquid *pipervis*, alii fol. vij. aut ix. *salvia* addunt, & cum vino calido assument. Alii *semen apii* ad unius alteriusve drachmæ quantitatem propinant. Alii *rad. pœrasel. affuso vini spiritus* ad ʒiij. circiter: alii *vitell. ovi cum pipere ex sp. vini*, exhibent; alii solo *sp. vini*, aut *aq. vita Matth.* pauxillo addito *aq. cinamom.* ad majorem gratiam cum successu utuntur. Hæc omnia, dum suis volatil. particulis sanguinis effervescentiam augent, motumque circularem accelerant, ad pancreas delata una cum succo pancreatico secundum aliquas sui agiliores particulas à sanguine fœcuntur, quæ particulae in majori quoque motu propter acceleratum motum sanguinis constituta, continuè in pituitam obstruentem arietando (vel adjuvante quoque succo stagnante aciore, vel jam perfectam sibi vi viam effuso) forsitan penitus ex suo latibulo somitem exeunt: atque ita quandoque febrem tollere videtur.

§. XCIV. In

§. XCIV. In quarta vero his omnibus palmam præcipit cortex *Peruvianus*, (chinam chinam vulgo vocant) ad 5j. circiter exhibitus, cujus tamen vices quodammodo supplere possunt *rad. gentian. contrajerv. cort. quercin. lign. colubrin. cassia lignea*, quorum egregia subinde in nosocomio vidi effecta: & similia alia particulis suis terreis acidum combibentia, dum reliquæ magis agiles à compedibus suis liberatæ in actum deducuntur parilique, ac præcedentia, modo agere videntur. Sed hic sedulo advertendum, corticem *Peruvianum* tollere ad tempus saltem quartanam, sed redituram, vel non redituram, prout magis, minusve sanguini, priusque viis prospectum fuerit antea. In corpore enim impuro si exhibeatur, post brevius longiusve redibit intervallum gravior, ac periculosior: in corpore vero ritè antea expurgato revertetur raro, & si redeat, facilè denuo, purgato corpore, eidem propinato cedit medicamento: & hæc causa est, quod tempore verno, quam hyeme, aut declinante autumno majorem facilioremque ille pulvis fortia-
tur effectum.

§. XCV. De externis medicamentis, quorum nonnulla carpis manuum; alia plantis pedum, alia regioni cordis applicantur; quædam de collo suspenduntur, ut pote minoris momenti, ac efficacior, non dicam; eo magis, quod talia innumera apud auctores legere est. Verum enim vero, ne id, quod nimium est, vertatur in vitium, tandem

Sit modus in rebus, sint certi denique fines

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Atque ita disputationi fine imposito, Medicorum principi, Deo ter Opt. Max. pro hisce, aliisque innumerabilibus beneficiis tam benignè nobis concessis, gratias habemus quam maximas; supplicesque precamur, ut studiis nostris, quibus hætenus benedixit, in posterum benedicat, quo vergant unicè in nominis sui Gloriam, ægrorumque salutem.

F I N I S.

AD ORNATISSIMUM

JUVENEM

D. NICOLAUM VANDER MARK:

*Cum post defensas de Febris intermittentibus The-
ses summò omnium applausu Medicorum
numero infereretur.*

APPROPERAT ter grata dies, quâ iusta laborum
Præmia concedet sacra Minerva tibi.
Illa dies nos exagitat, dulcissime MARKI,
Atque movent calamum gaudia tanta meum.
Et taceam dudum expectatò lætus honore,
Nec moveam dulci plectra benigna sonò?
Non fert hoc phœbus. Non fert hoc turba sororum,
Et minimè charites, quas adamare soles.
Auferer in versus omnis, pleniusque furore
Jam video carmen crescere sponte sua.
Id cupiunt charites. Id vult intonsus Apollo,
Exoptat totus Piëridumque chorus.
Aspicias, ut blandè exulter generosa juvenus,
Et videat nomen surgere in astra tuum?
Ipse vides jam securus, cumque omine lætò,
Quid studium assiduum polleat atque labor,
Et noctesque diesque tuis te involvere libris,
Ut felix doctis annumerere viris.
Ergo cum fueris solers in rebus agendis,
Venisti ad decoris culmina magna tui.
Qualiter oppugnat validam dux strenuus urbem,
Quæ cadit, hostilem ferre coacta manum.
Es nactus laudes, statuisque excelsa tropæa,
Et quicquid video nomina magna sonat.

Sic

Sic exantlati jam defluxere labores.

Et quicquid studii primus amator habet,
Sed restat quod agas dum famæ consulis acer,

Quæ se præbebit fida tibi comitem.

Durum opus aggredieris, MARKI, plenumque periculis,

Atque quod ingenium postulat usque vigil.

Eja age, cum magnis luctaberis hostibus, & qui

Infestant, favè cum senibus juvenes.

Oppugnabis eos, & si tibi gloria curæ est,

Hippocratis Batavi nomen habere potes.

Crede mihi, è minimis non surgit gloria rebus.

Degeneres animos acriter illa fugat.

Maxima laus sequitur res gestas fortiter, & quas

Sæpius enarret candida posteritas.

Est aliquid morbos depellere corpore totò,

Ut sine labe malâ membra vigere queant.

Est aliquid patriæ bene confirmare salutem,

Mortisque ingenio pellere tela suo.

Sic spes cum fueris semper præclara parentum,

Nunc explēs Patruī maxima vota tui;

Cujus doctrinâ securè Leida quiescit,

Illi quæ fasces detulit alma suos;

Auspice quò magnas deponit curia curas,

Et cujus regimen civis & hospes amant;

Et qui Galenum & medicorum oracula noscens

Splendet virtutis nobilitate suâ.

Exultat meritò vir magnus. Plaudit & ille,

Qui tibi, quique mihi dogmata sacra dedit.

Illius semper virtutem extollere mecum

Cura sit, & lætis amplificare sonis.

Sic Rex calicolum clemens tua cæpta secundet.

Sic bene fausta tibi vita perrennis eat.

D. VAN HOOGSTRATEN.

E

LAU.

L A U R E A
HONORI CONSECRATA

Præstantissimi ac Doctissimi Viri Iuvenis

NICOLAI VANDER MARCK,

*Cam in illustri, qua flores Lugduni Batavorum,
Academia, summo suo merito Medicina
Doctor renunciaretur.*

Quæ canam nostro medico decora
Carmina? & quæ nunc refert labores
Musa? non certus, quia plenus ille est
Doctor honore.

Hinc vocat virtus tua nos, & urget,
Hinc movet vitæ probitas aperta,
Hinc tuum, docte! ingenium per amplum
Pellit acutum.

Multa quid dicam videas, legasque
Hoc opus clarum, medicæ dat artis
Plurimos nodos, fecat hos, docetque
Mente nec esse.

Gaudeas Phœbi decus, atque sedes
Leida, jam cingas viridi coronâ
MARKIUM nostrum, redimito lauri
Fronde capillos.

Omnibus doctis, merito probatur,
Omnibus charus meritis habetur,
Omnibus cuncti Dominum precamur
Annuat ausis.

Ludeham

PETRUS van HOEKE, Lugd.-Bat.
S. S. Theol. Stud.

CAR-

CARMEN INAUGURALE

In Doctissimum Dominum

NICOLAUM vander MARCK,

De Febribus Intermittentibus disputantem,
Quum in Athenæo Lugduni Batavo Medicinæ
Doctor crearetur.

Quid Rigor & Febris Calor, atque Ebullio cordis,
Contractus, pulsusque celer, deliria mentis,
Nausea cum vomitu, sitis; ac Lassatio, Ructus
Nunc acidi, tot amara bilis, compacta dolorum
Congeries, capitis gravitas, ac Tensio Ventris,
Murmura, tot flatus, ferventis cordis anhelans
Spiritus, Ephemeræ quales, qualesque Synocha,
Intermittentis febris focus unde, Diastoles
Impetus intensus, validusque in Systole fervor
Sanguinis indomiri, Morbi quæ causa malorum;
Dum * NICOLAE doces, Victor populi que vocaris.

*Vox Græ-
ca victor
populi La-
tin. dicta.

Pandimus augurium NICOLAI carmine MARCI,
Majalique herbâ te nectet Apollinis ara.
Euge Triumphanti meritò tibi dantur honores;
Sit tibi cura sequi porrò vestigia Celsi,
Hippocratis. salibus commisce volantia fixis,
Iucundeque, cisò, tusò, medicamina ferto.

Hæc si perpendas vinces tentamine Febres.
Victor eris populi, NICOLAE, è sanguine MARCI
Consulis in patria Lugduni; nomine tali
Ægrotis modo Consul eris, pulsor que dolorum.

VOTUM NUNCUPATIONIS

*Spei, Meriti, Honoribus, Ornatisimo, expectatissimoque
Juvenis*

NICOLAI VANDER MARCK,

Cum post habitam disputationem Inauguralem de Febribus Inter-
mittentibus *Medicinae Doctor*, omnium applausu, in illustri
Academia Lugd. Batava, renunciaretur. A. 1682.

Magna nunc dignus, Juvenis doctissime, laude,
Cui decorant sanctas florea serta comas
Nunc caput extollis, summoque exurgis honore,
Nituntur pennis singula facta suis.
Et decus, & laudem multo sudore parasti
Et facunda facit pectora laudis amor.
Tempora Phœbeis sertis cingentur & auribus
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
At tu, qui claros petisti sæpe triumphos,
O desiderii, ouraque Ipseque mei!
Perge his virtutem famamque extendere factis
Queis pede felici sidera adire queas
Lumen amas, verumque cupis cognoscere rerum,
Quas magnus mundus, quas quoque parvus habet.
At nunc officio functus, rebusque peractis,
Te tandem ad Medicum limina summa paras.
Quod gremio Medicina suo, quod sacra Sophia
Continet, effecta sedulitate notas.
Docta quod involvit Sennerti pagina nosti.
Quodque docet Cœus Pergameusque senex.
Quas habeat vires Fæxæris, quo more domantius
Sit furor, enucleas, quæque medela, doces.
Quæque sit herbarum miranda potentia, quando
Et sit danda malis quælibet herba suis.
Quæ nocitura mones, quæ sint bona Pharmaca monstras.
Fercula quæ pro sint, quæ fugienda notas.
Forti animo debellavisti, præside Phæbo,
Cum vires Pallas tenderet ipsa tibi.
Vos socii, docto Juveni duplicata coronam
Posset Apollineum quæ decuisse therum.
O quam jucundum est istos insistere calles,
Deliciisque oculis his animoque frui!
Quid cessas, meritos lauri redimito capillos
Fronde triumphali proles, Apollo, tuæ.

FRATRES FRATRI.

F I N I S.

